

M.A. (Sem.-II) Examination

407

Geography

May-2017

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સુચના: (1) બધા પ્રશ્નોનાં ગુણ સરખા છે અને બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

1. માનવ અને પર્યાવરણ વચ્ચેના આંતરસંબંધોના સંદર્ભે શક્યતાવાદ અને સંભાવનાવાદ વચ્ચેનો તફાવત યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે સમજાવો 14

Or

- 1.A પ્રદેશ એટલે શું ? પ્રદેશના પ્રકારો અને મુખ્ય વિશેષતાઓ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. 07

- 1.B જગ્યા અને સ્થળની વિભાવનાની ચર્ચા કરી તેના પેટા પ્રકારોની સમજૂતી આપો 07

2. ભૂગોળમાં દ્વૈતવાદ અને એકતાની બાબતોની ચર્ચા કરો. 14

Or

- 2.A ભૂગોળના વિકાસ પર પરિમાણાત્મક ક્રાંતિની અસરો સમજાવો. 07

- 2.B જુન બુન્સે આપેલી માનવ ભૂગોળની જરૂરિયાતની બાબતોની ચર્ચા કરો. 07

3. ભૂગોળમાં ઉગ્રવાદી વિચારધારા સમજાવો 14

Or

- 3.A વ્યવહારવાદની મુખ્ય વિશેષતાઓ અને ઉદ્દેશોની ચર્ચા કરો 07

- 3.B ભૂગોળના અભ્યાસમાં મેન્ટલ મેપ્સનું મહત્વ સમજાવો 07

4. ભારતીય ભૂગોળના વિકાસ પર ગાંધીવાદી દ્રષ્ટિકોણની ચર્ચા કરો 14

Or

4. ભારતની ભૂગોળમાં વિકાસ-વલણોની ચર્ચા કરો 14

5. સાચો જવાબ પસંદ કરો. 14

- (i) 'Sequent occupance' વિભાવનાનું પ્રતિપાદન કોણે કર્યું હતું ?

- a) વિડાલ ડી લા બ્લાશ b) ડી. એસ. વ્હીટેલસી
c) એફ રેટઝેલ d) ફર્ડીનાન્ડ વોન રીચતોફન

(P.T.O)

c) માઝીદ હુસેન

F 322 2
d) ડહ્લી સ્ટેમ્પ

(IX) Genres de vie શબ્દ પ્રસ્તુત કર્યો હતો -

a) વિડાલ ડી લા બ્લાશ b) હન્ડીગ્ન

c) ડબલ્યું એમ ડેવિસ d) ગ્રિગ

(X) 'પ્રકૃતિ સલાહકારથી વિશેષ કઈ નથી' - આ વિધાન આપવામાં આવ્યું -

a) ડહ્લી સ્ટેમ્પ b) હેરોડોટસ

c) જી ટેલર d) વિડાલ ડી લા બ્લાશ

(XI) જોડકા જોડો

a

b

(ભૂગોળવેત્તા)

(સિધ્ધાંત/ નિયમો)

a) વિડાલ ડી લા બ્લાશ

i) વિવિધતામાં એકતા

b) જીન બ્રુન્સ

ii) સોશિયલ ડીટરમીનીઝમ

c) કાર્લ રિટર

iii) ટેરેસ્ટ્રીયલ હોલ

d) ફેડરક રેટઝેલ

iv) આંતરક્રિયા

(11/11)

પ્ર. ૧. મહાસાગરની ભૌતિક લક્ષણો અને ભૂગોળીય સ્વરૂપો કયા છે? તેમની ભૌગોલિક વિશિષ્ટતાઓ વર્ણવો.

OR

(14)

પૌષ્ટિક મહાસાગરની તલસ્તર સ્વપાકૃત સંદર્ભે ભૌગોલિક નોંધ લખો.

પ્ર. ૨. સાગર જળના ભૌતિક ગુણધર્મો કયા છે? સાગર સપાટીના ઉષ્ણતામાનનું વિતરણ કેવું છે? શા માટે?

OR

(14)

સાગર જળ શા માટે દ્વારીય ગુણ ધરાવે છે? સાગર જળની સપાટીની દ્વારતાનું વિતરણ કેવું છે? શા માટે?

(P.T.O)

E371-2

પ્ર.૩. ભરતી-આરના પ્રકારો કયા છે ?
સમતોલ ભરતી-આરના સિદ્ધાંતને
આધારે ભરતી-આરની ઘરના સમજાવો.

OR

(14)

સાગર પ્રવાહો શું છે ? એરલાટિક
મહાસાગરના પ્રવાહોની વાત અને
અસરોની જાણ કરી આપો.

પ્ર.૪. પરવાહાના પરાવા અને ફંક્શનલિય
શું છે ? તેમની ઉત્પત્તિ સમજાવતા
મુખ્ય સિદ્ધાંતોની સરખામણો કરો.

OR

(14)

દરિયાઈ નિકોષોનું વર્ગીકરણ કરી,
તે પ્રત્યેકની લાક્ષણિકતાઓ સૂચનામાં આપો.

E 371-3

પ્ર. ઘ. પ. નીચેના પ્રશ્નો માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

14

- (i) ચેલેન્જર અભિયાનના મુખી કોણ હતા ?
(a) ચાર્લ્સ લાયલ (c) નાનસેન
(b) ચેલેન્જર (d) જોન આર્થરસન
- (ii) કયા દેશના કિનારે યંડીયા ઇલાકાની સૌથી સૌથી પહોળાઈ ધરાવે છે ?
(a) આસ્ટ્રેલિયા (b) ભારત (c) ચીન (d) અમેરિકા
- (iii) એમર્સ્ટ્રોમ-સેંટ પોલ ઉચ્ચપ્રદેશ કયાં આવ્યો છે ?
(a) એમર્સ્ટ્રોમ (c) હિંદી મહાસાગર
(b) ભૂમધ્ય સાગર (d) એટલાંટિક મહાસાગર
- (iv) મૂત સાગરની કુશળતા કેટલી (%) છે ?
(a) 35 (b) 135 (c) 200 (d) 238
- (v) ડિટુમાર અનુસાર સાગર જળમાં લિથિયમ કુશળતા (salts) ની સંખ્યા _____ છે.
(a) 7 (b) 47 (c) 57 (d) 71
- (vi) મહાસાગરોની સરેરાશ સપાટી _____ જેટલી ગરમ છે.
(a) 4.17°C (b) 27°C (c) 17.4°C (d) 17.4°F
- (vii) સુનામી મોજાં મહત્તમ કેટલી ઝડપે આગળ વધતા હોય છે ? (કિ.મી./પ્રતિ કલાકમાં)
(a) 333 (b) 805 (c) 1100 (d) 1333

(P.T.O)

E371-4

(viii) વંદાવન સરકારે ઉદ્ભવતા ઊંચા અને નાંબા માંજી _____ તરીકે ઓળખાય છે.

- (a) હુનિયાના પ્રવાસીઓ (c) સફૂ
(b) સુનામી (d) વહરી માંજી

(ix) એન્ટિલસ પ્રવાહ એ કયા પ્રવાહની શાખા છે?

- (a) અખાલી પ્રવાહ (c) ઉત્તર વિષુવવૃત્તીય પ્રવાહ
(b) નોર્થાટલ પ્રવાહ (d) પેરુ પ્રવાહ

(x) તલસ્થ સાગરીય ગ્રુવ સમુદાય કયા નામે ઓળખાય છે?

- (a) રલાવક (b) નકરન (c) બાપાન (d) બેન્થોસ

(xi) ગ્રેટ બેરીઅર રીફ નું કોલેક્શન કેરના આ. સિ. ની. છે?

- (a) 1, 44, 400 (b) 2, 44, 400 (c) 3, 44, 400 (d) 11, 44, 400

(xii) ભારતમાં પરવાલાની રચના કયા રાષ્ટ્ર સાથે સંબંધિત છે?

- (a) દિવ (b) નરાર (c) એલિયા બેર (d) પિરમ

(xiii) એન્ટારક્ટિકમાં કયા _____ ઊંચા પર્વતો પટ્ટા આવેલા છે.

- (a) રેડ પાઉસ (b) સફ્ફાલિથ (c) રેડિયોબોર્નેલ (d) ડાયટોમ

(xiv) પરવાલાના રંગ વિહોડીકરણ સાથે _____ ધરના એક સરકાર તરીકે ગ્રેવામાં આવે છે.

- (a) સુનામી
(b) અલ નીના
(c) લા નીના
(d) જવાબામુખી પ્રસારન

E371-5
Q.1. Which are the major features of ocean basins? Describe their geographical characteristics

OR

(14)

Write a geographical note with reference to the bottom relief of Pacific Ocean.

Q.2. What are the physical properties of sea water? How is the surface temperature distribution of sea water? Why?

OR

(14)

Why is sea water saline? How is the horizontal salinity distribution of sea water? Why?

(P.T.O)

6

E371-6

Q.3. What are the types of tides?
Explain phenomenon of tides
with reference to Equilibrium
Tidal Theory.

(14)

OR

What are ocean currents?
Give information about the
pattern and impacts of ocean
currents of the Atlantic.

Q.4. What are coral reefs and
atolls? Discuss various theories
explaining their origin.

OR

(14)

Classify ocean deposits, and
give characteristics of each
in brief.

Q.5 - Choose the correct option for: (14)

- (i) Who was the chief of the Challenger Expedition?
 (a) Charles Myville (c) Nansen
 (b) Challenger (d) John Isaacs
- (ii) Continental shelf is the least broad along the coast of?
 (a) Argentina (b) India (c) China (d) Chile
- (iii) Amsterdam-St. Paul Plateau is in?
 (a) Amsterdam (c) Indian Ocean
 (b) Mediterranean Sea (d) Atlantic Ocean
- (iv) What is the salinity (‰) of Dead Sea?
 (a) 35 (b) 135 (c) 200 (d) 238
- (v) According to Dittmar the number of salts present in sea water is _____.
 (a) 7 (b) 47 (c) 57 (d) 71
- (vi) Average temperature of ocean surface is _____.
 (a) 4.17°C (b) 27°C (c) 17.4°C (d) 17.4°F
- (vii) Tsunamis attain a maximum velocity of? (in km/hour)
 (a) 333 (b) 805 (c) 1100 (d) 1333

(P.T.O)

E371-8

(viii) Tall and long sea waves formed due to storms are known as _____.

- (a) world travellers (c) surf
(b) tsunamis (d) ripples

(ix) Antilles current is a branch of ?

- (a) Gulf Stream (c) N. Equatorial current
(b) Labrador (d) Peru current

(x) Marine community of sea bed is known as ?

- (a) Planktons (b) Nekton (c) Biome (d) Benthos

(xi) What is the area of Great Barrier Reefs ? (in sq. km)

- (a) 1,44,400 (b) 2,44,400 (c) 3,44,400 (d) 11,44,400

(xii) In India, coral reefs are found around which island ?

- (a) Diu (b) Narara (c) Aliabet (d) Piram

(xiii) _____ ooze forms a wide belt around Antarctica.

- (a) Pteropod (c) Radiolarina
(b) Coccolith (d) Diatom

(xiv) _____ phenomenon has also been related to coral bleaching.

- (a) Tsunami
(b) El Nino
(c) La Nino
(d) Volcanic Eruption

—————>—————

પ્રશ્ન:1 વસ્તીવિષયક લૂગોળનું વિષયવસ્તુ અને કારણો જણાવી લેવા
અભિપ્રાયો લેવા કરો. (14)

અથવા

પ્રશ્ન:1 વસ્તીવિષયક લૂગોળની ભાષા, વિષયવસ્તુ અને અભિપ્રાયો લેવા
બાબતે સમજાવો કરો.

પ્રશ્ન:2 વિશ્વના મુખ્ય વસ્તીગીચવાના ક્ષેત્રો અને કારણો પર
લેણીય જોધ લખો.

અથવા

(14)

પ્રશ્ન:2 (1) વિશ્વમાં વસ્તીગીચવાની વસ્તુ
(2) ભારતમાં સમજાવવા દેવ

પ્રશ્ન:3 સમજાવવા સમજાવો શું? લેવા પ્રકારો અને કારણો બાબતે
સમજાવો.

અથવા

(14)

પ્રશ્ન:3 જમદાર અને મુસ્લિમોના સંદર્ભમાં વસ્તીની ગતિશીલતા
પર જોધ લખો.

પ્રશ્ન:4 વસ્તીવિષયક સંસ્થાના સંદર્ભે ફેરિસ - ઉત્તરના ભૂગોળવિજ્ઞાન
સંસ્થાને સમજાવો.

અથવા

(14)

પ્રશ્ન:4 વિશ્વની વસ્તીવિષયક સંસ્થાના પ્રકાર અને જોધકામ સમજાવો
પર લેણીય જોધ લખો.

પ્રશ્ન:5 યોગ્ય વિષય સમજાવો. (07)

1. વધુ વસ્તીગીચવાના ધરાવતા ખંડો _____ છે.

(1) આફ્રિકા અને યુરોપ (2) યુરોપ અને એશિયા (3) એશિયા અને ઉત્તર અમેરિકા

2. જીએવામાંથી ભારતમાં સૌથી ઓછી વસ્તી ધરાવતું રાજ્ય
_____ છે.

(1) ગોવા (2) રાજીમ (3) મણીપુર

3. ઓસ્ટ્રિયા, ઈટલી અને જર્મનીમાં સ્થાપિત દેશ _____ છે.

(1) વધુ (2) ન્યૂનતમ (3) મધ્ય

4. વસ્તીવિષયક સંસ્થાના સંસ્થા _____ માંથી મળે છે.

(1) યુરોપીય યુરોપ (2) લેબન રેકોર્ડ (3) એક અને બે બંને.

(P.T.O)

EU 21-2

- (5) 2011 સેલ્યુલર યોગ્ય ભારતનાં સેલ્યુલર સંદેશના દર _____ છે.
(1) 82.14% (2) 70.06% (3) 74.04%
- (6) વ્યાજની પરિપક્વતાની અવધિ _____ સંબંધિત
કેટલી અભ્યાસ થાય છે.
(1) ઓનલાઇન (2) પારિવાહિક (3) કાર્પોરેટ
- (7) _____ નો સંદેશ માટેનાં સંકેતીય વાળ સંદેશનું અર્થ
(1) જી. બી. (2) એસ. એન. ઓનલાઇન (3) હોમર હોમ

(ભા) 'ખર' કે 'ખોટ' જણાવો. (07)

- ભારતમાં છેલ્લા દાયકામાં સ્ત્રી-પુરુષના યોગ્યતામાં ઘટાડો
નોંધાયો છે. _____
- સંસદને એ સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ
છે. _____
- 2011 ની વસ્તીગણતરી અનુસાર ભારતમાં 45% વસ્તી
સંદેશમાં રહે છે. _____
- દુનિયામાં એક વાહકની જોતી સીન દેશ? બાદમાં. _____
- ભારતમાં સામાજિક કાર્યો વગર પર મહત્વની અવધિ
કેટલી છે. _____
- વ્યાજની પરિપક્વતા પારિવાહિક સંદેશ અમેરિકન વ્યાજપરિપક્વતા
કેટલી થાય? _____
- ભારતમાં પ્રથમ સમાવેશવાળી વસ્તીગણતરી 1881 માં થઈ. _____

- Q.1 Discuss the Subject matter, scope and approaches of Population geography in detail. (14)
- Q.1 Discuss the definition, Subject matter and approaches of Settlement geography in detail.
- Q.2 Write a geographical note on world's most densely populated region and their causes. (14)
- Q.2 (1) Distribution Pattern of Population in the world.
(2) Literacy rate in India
- Q.3 What is migration? Explain the types and causes of migration. (14)
- Q.3 Write a note on Population dynamics in reference to birth rate and death rate.
- Q.4 Explain internal structure of Town with reference to Multiple Nuclei theory by Harris - Ullman (14)
- Q.4 Write a geographical note on house type and building material of world's Settlement.
- Q.5 (4) Find the correct option. (17)
- The most densely populated continents are _____
(1) Africa and Europe (2) Europe and Asia (3) Asia and North America
 - Among the following _____ is the least populated state in India
(1) Goa (2) Sikkim (3) Manipur
 - The fertility rate in Austria, Italy and Germany is _____
(1) High (2) Low (3) Steady

Eh 21-4

4. Data for Settlement study is obtained from _____
(1) Archaeological evidence (2) written Record (3) one and two both.
5. The average literacy rate of India as per 2011 census is. _____
(1) 82.14% (2) 70.06% (3) 74.04%.
6. The effects of environment on Settlement is studied through _____ approaches.
(1) historical (2) ecological (3) functional
7. _____ gave concentric-zone theory of city
(1) E. Burgess (2) M.V. Srinivas (3) Homer Hoyt

(B) State 'True' or 'False'. (07)

1. In India sex ratio has declined in the past decade. _____
2. Chandigarh is the most populated union territory in India. _____
3. As per 2011 census 45% of Population live in Urban areas. _____
4. Recently China changed its one child policy. _____
5. In India social causes plays an important role on birth rate. _____
6. Fundamental development of Settlement geography was done by American geographers. _____
7. The first synchronized census in India was held in 1881. _____